

BÖLÜM 2

DİJİTAL ŞİDDETİ TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİYLE İNCELEYEN LİSANSÜSTÜ TEZLERE BAKIŞ: BİBLİYOGRAFİK ANALİZ ÇALIŞMASI

Sedef ODABAŞ¹

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte gelişen dijital çağda birbirlerinden farklı konum, kültür, yaş veya cinsiyete sahip gruplar birbirleriyle kolayca iletişim kurabilmekte ve etkileşim sağlayabilmektedir. Bu kolaylık zamanla internet kullanımı ve yeni medya araçları kullanıcılarında artış meydana getirmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” verilerine bakıldığında internet kullanım oranının, 16-74 yaş grubunda 2023 yılında %87,1 iken 2024 yılında %88,8 olduğu belirtilmiştir. Ayrıca cinsiyete göre internet kullanım oranına bakıldığında; erkeklerde %92,2 iken kadınlarda %85,4 olarak gözlemlenmiştir (TÜİK, 2024). İnternet kullanımında artışın bireylere sağladığı avantajlar kadar dezavantajlar da bulunmaktadır. Nitekim internete erişimin kolaylaşması ve kullanımının artması dijitaldeki şiddeti meydana getirmiştir. Dijital şiddet, giderek gelişen iletişim teknolojilerinin oluşturduğu sanal ortamlarda gerçek veya anonim kişilerce gerçekleştirilen şantaj, tehdit, zorbalık, taciz gibi birçok risk unsuru barındıran şiddet türü olarak tanımlanabilir. Dijital şiddet, ilgili alanyazında karşımıza siber şiddet, yeni kuşak şiddet, çevrim içi şiddet, siber zorbalık, siber taciz gibi farklı isimlerle çıkabilmekte, tek bir terminolojisi bulunmamakta ve bu şiddet türü farklı kapsam ve çeşitli alt boyutlara sahip olsa da benzer anlamları içermekte ve birbirleri yerine kullanılabilmektedir. (TBİD, 2019, s. 5-6). Teknolojik aletlere, internete ve sosyal medyaya erişimin kolaylaşması, kullanımının artış göstermesi ile birlikte dijital şiddete maruz kalma oranı da artış göstermiştir (Ekrem ve Güneri 2021, s. 365). Dijital

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, sedefdb@gmail.com,
ORCID iD: 0000-0002-3605-5260

- Tezlerin en çok dayandırıldığı kuramların Sosyal Öğrenme Kuramı, Feminist Kuram, Güç Teorisi ve Bağlanma Kuramı olduğu görülmektedir.
- Tezlerdeki katılımcıların maruz kaldıkları dijital şiddet biçiminin en çok en çok nefret söylemi-hakaret-aşağılama-küfür (12 adet) olduğu görülmektedir.
- Tezlerdeki katılımcıların maruz kaldıkları dijital şiddet etkilerinin fiziksel/sosyal/ruhsal/toplumsal/bilişsel birçok boyutta gerçekleştiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abınık, N. (2021). *Kadına yönelik siber şiddet ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkide olayın ve sosyal medya kimliğinin merkeziliğinin etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Alıcı, H. (2023). *Kurbanların gözünden üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde dijital şiddet* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Alkan, İ. (2024). *Toplumsal cinsiyet algısı ve siber zorbalık ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane.
- Amnesty International. (2017). *Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women*. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.0>
- Bakır, A. (2019). *Romantik ilişkilerde siber flört istismarının beden imgesi ve benlik saygısıyla ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Bakır, A., & Kalkan, M. (2019). Siber flört istismarı ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 20(14), 75–89. <https://doi.org/10.26466/opus.546811>
- Berber, N. (2016). Kadına yönelik şiddet. F. Saygılıgil (Der.), *Toplumsal cinsiyet tartışmaları içinde* (s. xx–xx). Dipnot Yayınları.
- Cirban Ekrem, E., & Er Güneri, S. (2021). Kadına yönelik şiddetin dijital dünyaya yansması. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 362–370. <https://doi.org/10.35235/uicd.974250>
- Coşkun, H. (2023). *Türkiye’de kadınların yaşadığı dijital şiddet ve sosyal destek mekanizmaları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Çakır, C. (2023). *Examining cyber dating abuse through adult attachment, emotion regulation and big five personality traits in young adults* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Eige. (2017). *Cyber violence against women and girls*. European Institute for Gender Equality. <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>
- FRA. (2014). *Violence against women: An EU-wide survey, main results*. Publications Office of the European Union. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- International Center for Research on Women. (2018). *Technology-facilitated gender-based violence: What is it, and how do we measure it?* [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf)
- İlgen, S. (2023). *Üniversite öğrencilerinde siber flört şiddetinin yatırım modeli bağlamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir.
- İnce, E. (2022). *Erken dönem uyum bozucu şemalar ve dijital flört şiddeti arasındaki ilişkide olumlu duygu düzenleme güçlüğü ve olumsuz duygu düzenleme güçlüğünün aracı rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi, İstanbul.
- İpek, S. (2020). *Dijital flört şiddetinin suskunluk sarmalı bağlamında incelenmesi: Türkiye-İspanya karşılaştırmalı tren testi uygulaması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Medipol Üni-

- versitesi, İstanbul.
- Kan Şikoğlu, Ö. (2023). *Üniversiteli kız öğrencilerin çevrim içi cinsel şiddet deneyimleri ve baş etme yöntemlerinin belirlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kantar, E. (2023). *Kadına yönelik dijital şiddet: Siber zorbalık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Kaplan, G. (2022). *Gençlerde dijital flört şiddetinin toplumsal cinsiyet algısı ve internet bağımlılığı ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Meydaneri, T. (2021). *Kadına yönelik dijital şiddet ve sosyal medyanın kadına yönelik şiddet üzerindeki etkisi: Çorum ilinde bir alan araştırması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Muştu, H. (2022). *Dijital şiddetin şiddete maruz kalan kadınlar bağlamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Nacar, G., Timur Taşhan, S., & Bekar, M. (2020). Adaptation of the cyber aggression in relationships scale to Turkish: A validity and reliability study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 56(xx), 1–10. <https://doi.org/10.1111/ppc.12556>
- Paşaaioğlu, İ. (2022). *Predictive roles of attachment styles and gender roles attitudes on cyber dating abuse of individuals* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sarışın, M. (2022). *Toplumsal cinsiyet odaklı dijital şiddet: Kadın gazetecilerin Twitter hesapları üzerinden bir inceleme* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Giresun Üniversitesi, Giresun.
- Sarışın, M. (2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yeni yüzü: Dijital şiddet. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 257–285. <https://doi.org/10.21798/kadem.2022.118>
- Seçgin, L., & Tarı Selçuk, K. (2023). Sanal ağların distopyası: Kadına yönelik dijital şiddet. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 2023(1), 203–217. <https://doi.org/10.55543/insan.1110952>
- Sili Kalem, A. (2019). Kadına yönelen çevrimiçi tehdit: Siber şiddet. *Cyberpolitik Journal*, 4(8), 259–272.
- Taşkın, Ş., Nacar, G., & Timur Taşhan, S. (2023). Siber cinsel şiddet ölçeği: Ölçek geliştirme ve geçerlik çalışması. *The Journal of World Women Studies*, 8(2), 171–178. <http://doi.org/10.5281/zenodo.8429938>
- Temur Şimşekcan, N. (2018). *Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin başka bir biçimi: Siber şiddet* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Toplu-Demirtaş, E., May, R. W., Seibert, G. S., & Fincham, F. D. (2020). Does cyber dating abuse victimization increase depressive symptoms or vice versa? *Journal of Interpersonal Violence*, 35(xx), 1–17. <https://doi.org/10.1177/0886260520984261>
- Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği (TBİD). (2021). *Türkiye’de dijital şiddet araştırması*. <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2021-10/konda-rapor-8eylul.pdf>
- Uğur, E., Akat, M., Savcı, M., & Ercengiz, M. (2022). The validity and reliability studies of the scales of cyberobsessional pursuit (COPS) and cyber dating abuse (CDAS): Adaptation to Turkish. *E-International Journal of Educational Research*, 13(3), 46–58. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1041545>
- Üllü, Ş. (2024). *Hemşirelik öğrencilerinde siber flört şiddeti, anksiyete ve depresyon ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- West, J. (2014). *Cyber-violence against women*. Battered Women’s Support Services. <http://www.bwss.org/wp-content/uploads/2014/05/CyberVAWReportJessicaWest.pdf>
- Yeter, S. (2022). *Siber flört istismarının çelişik duygulu cinsiyetçilik ve yakın ilişkilerde şiddete yönelik tutumlarla ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Yıldırım, B. (2024). *Beliren yetişkinlerde kaygılı bağlanmadan siber flört şiddeti uygulamaya giden yollar: Bir çoklu paralel aracılık modeli testi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. MEF Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, E. (2019). *Sosyal medyada kadınlara yönelik dijital şiddet* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, H. (2020). *Üniversite öğrencileri arasındaki partner siber şiddetinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir.

- Zhang, L., Carter, R. A., Jr., Qian, X., Yang, S., Rujimora, J., & Wen, S. (2022). Academia's responses to crisis: A bibliometric analysis of literature on online learning in higher education during COVID-19. *British Journal of Educational Technology*, 53, 620–646.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, Kasım 17). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-A-rastirmasi-2024-53492](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492)